

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-51/18-15/
Podgorica, 16. februar 2018. godine

INFORMACIJA
O UČEŠĆU PREDsjedNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA NA RADIONICI POSVEĆENOJ DISKUSIJI I VALIDACIJI
NALAZA I PREPORUKA NEZAVISNE EVALUACIJE POSTOJEĆEG SISTEMA
MONITORINGA DJEČJIH PRAVA U CRNOJ GORI,
održanoj u Podgorici 16. februara 2018. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković učestvovao je na Radionici posvećenoj diskusiji i validaciji nalaza i preporuka nezavisne evaluacije postojećeg sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori, koju je pripremila Coram International at Coram Children's Legal Centre iz Velike Britanije.

Radionica je održana u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, 16. februara 2018. Na Radionici je učestvovao i predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović. Pored predsjednika nadležnih skupštinskih odbora učestvovali su predstavnici ad hoc Nadzornog odbora za praćenje evaluacije sistema nadgledanja dječjih prava u Crnoj Gori, institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, resornih ministarstava, pravosudnih organa, nevladinih organizacija, akademske zajednice i UNICEF- a.

U veoma konstruktivnoj raspravi predstavljeni su ključni nalazi, zaključci i preporuke evaluacije, sačinjene u svjetlu planiranog pristupa Vlade Crne Gore i UNICEF-a jačanju sistema praćenja stanja dječjih prava u okviru Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021, koju je naručilo Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori u saradnji sa ad hoc Nadzornim odborom.

Evaluacija je sprovedena kako bi UNICEF i ključni nacionalni akteri, među kojima su Vlada Crne Gore, Skupština Crne Gore, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, organizacije civilnog društva i akademska zajednica koristili preporuke, znanja i uvide iz evaluacije i dobili informacije za razvoj daljih programa rada svih partnera u javnom i civilnom sektoru u oblasti praćenja stanja dječjih prava u Crnoj Gori.

Radionicu su otvorili šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali i savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore za pravna pitanja Merima Baković.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makavi Kogali je saopštio da je Konvencija UN o pravima djeteta međunarodni ugovor sa najviše potpisnica koji djeci garantuje brojna prava čije uživanje je odgovornost svake od država potpisnica. Između ostalog, Konvencija garantuje djeci pravo na život, zaštitu od nasilja, pravo na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Smatra da analiza koju je pripremio Coram International dolazi u pravo vrijeme kad se razmišlja o strateškom pravcu za unapređenje praćenja prava djeteta, potrebi osnaživanja Savjeta za prava djeteta i donošenju novog nacionalnog akcionog plana za djecu. Posebno značajnim smatra što je u evaluaciji učestvovalo oko 100 djece iz različitih krajeva Crne Gore. Zaključio je da postoji velika korelacija između preporuka upućenih Crnoj Gori u okviru dijaloga u trećem ciklusu Univerzalno periodičnog pregleda i preporuka u Nacrtu izvještaja pripremljenog od strane evaluatorke Karolin Hamilton i Avaz Rauf.

Savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore za pravna pitanja Merima Baković smatra da je zajednički cilj svih subjekata da se stvori što bolji sistem zaštite prava djeteta u Crnoj Gori i da nalazi sadržani u Nacrtu izvještaja mogu doprinijeti nastavku započetih reformi. Mišljenja

je da Nacrt izvještaja može biti unaprijeđen komentarima i sugestijama svih koji su učestvovali u evaluaciji.

Evaluatorke sistema nadgledanja dječjih prava u Crnoj Gori Karolin Hamilton i Avaz Rauf su predstavile Nacrt izvještaja, sa posebnim osvrtom na ključne nalaze i preporuke.

Evaluatorka Karolin Hamilton je informisala o organizaciji Coram International navodeći da se ovakvim aktivnostima bave 20 godina. U organizaciji rade pravници, sudije, stručnjaci iz oblasti medicine, obrazovanja, socijalne zaštite. Od Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori su angažovani da sagledaju sistem praćenja stanja dječjih prava. Tokom rada na projektnom zadatku bavili su se analizom Izvještaja koje Crna Gora podnosi Komitetu UN za prava djeteta, kao i alternativnih izvještaja koje podnose nevladine organizacije. Takođe, analizirali su Izvještaje o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i izvještaje o radu nadležnih skupštinskih odbora. Svrha evaluacije je da pruži neophodne informacije za unapređenje monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori. Krajnji cilj je da djeca u Crnoj Gori imaju pristup praćenju sistema dječjih prava. Važnim smatra i sagledavanje međunarodnih standarda u ovoj oblasti, sa posebnim osvrtom na podatke Visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava. Takođe, ukazala je na značaj analize i upotrebe podataka ocjenjujući da su prikupljanje i verifikacija podataka dobro vođeni procesi u Crnoj Gori, ali pažnju treba usmjeriti na njihovu analizu. S obzirom da upotreba društvenih medija doprinosi da se djeca suočavaju sa novim problemima, kao što su zlostavljanje u školi i sajber zlostavljanje, fokus treba usmjeriti na zaštitu djece od novih opasnosti i oblika zlostavljanja.

Evaluatorka Hamilton je podsjetila da je Vlada odgovorna za praćenje stanja dječjih prava, ali važnu ulogu ima i nezavisna institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Zaključila je da cijeli postupak proističe iz člana 4 Konvencije UN o pravima djeteta kojim je propisano da će države ugovornice preduzeti sve odgovarajuće zakonodavne, upravne i druge mjere za primjenu prava priznatih Konvencijom, kao i da će u pogledu ekonomskih, društvenih i kulturnih prava, države ugovornice preduzeti takve mjere u što širem opsegu svojih raspoloživih sredstava, a u slučaju potrebe i u okviru međunarodne saradnje.

Evaluatorka Karolin Hamilton je ocijenila da sistem praćenja stanja dječjih prava u Crnoj Gori ne funkcioniše u punom kapacitetu. Izazovi su povezani sa prikupljanjem, analizom i korišćenjem tačnih i raščlanjenih podataka; zadržavanjem znanja i vještina unutar organa ključnih zainteresovanih strana za praćenje stanja dječjih prava; raspodjelom finansijskih sredstava za praćenje stanja dječjih prava i pitanja koja se tiču prava djeteta, kao i razvojem kulture odgovornosti. Uprkos jasnom mandatu Savjeta za prava djeteta koji se odnosi na sprovođenje aktivnosti praćenja stanja dječjih prava, trenutno se ne ostvaruje efektivna međusektorska koordinacija, što je naročito primjetno u odnosu na civilno društvo i zainteresovane strane za praćenje stanja dječjih prava na lokalnom nivou. Kada se posmatraju svi mehanizmi praćenja stanja dječjih prava, periodični izvještaji koje podnose resorna ministarstva i skupštinski odbori manje su relevantni za djecu u odnosu na konkretnije periodične izvještaje Komitetu UN za prava djeteta i Komitetu za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena ili godišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog plana akcije za djecu koji su direktno usmjereni na poboljšanje prava djece. Takođe, postoji ograničeno razumijevanje pojedinih subjekata o njihovoj obavezi u praćenju stanja prava djeteta. Ocijenjeno je da se sve zainteresovane strane za praćenje stanja dječjih prava suočavaju sa nedostatkom finansijskih resursa. Takođe, primijećen je nedostatak ljudskih resursa u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, što utiče i na održivost cijelog sistema.

Evaluatorku Hamilton ohrabruje podatak da je u periodu od 2012. do 2016. godine evidentirano povećanje broja pojedinačnih pritužbi za kršenje dječjih prava podnesenih Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore. S obzirom da je u porastu broj pritužbi podnesenih od drugih subjekata, u narednom periodu treba osnažiti djecu da sami podnose pritužbe. U razgovoru sa djecom, informisane su da je djeci iz ruralnih sredina i pojedinih

gradova institucija Zaštitnika prilično daleko i nije im dovoljno vidljiva. Djeca nijesu sklona da kršenje prava prijavljuju Zaštitniku, što može ukazati i na njihovo nepovjerenje prema Instituciji. S druge strane, evaluatorica je ukazala da institucija Zaštitnika pokazuje posvećenost u radu sa djecom, a pohvale zaslužuje i Mreža Zlatnih savjetnika Zaštitnika.

Evaluatorica Avaz Rauf je predstavila metodologiju izrade Izvještaja navodeći da su koristile pet OECD kriterijuma: relevantnost, efektivnost, efikasnost, održivost i očekivani efekat, uz dodatna dva kriterijuma koji se odnose na međusektorsku saradnju i integrisanje rodnih i drugih horizontalnih pitanja pravičnosti. Ukazala je na važnu ulogu ad hoc Nadzornog odbora koji je učestvovao u cijelom procesu. Što se tiče korišćenih tehnika, pojasnila je da su analizirali prikupljenu dokumentaciju, organizovali inicijalnu posjetu u maju 2017. godine i inicijalnu procjenu podataka, nakon čega su obavili 88 individualnih intervju a i 12 diskusija u fokus grupama u Podgorici, Bijelom Polju i Herceg Novom. Evaluacija je sprovedena u skladu sa etičkim protokolima organizacije Coram International i UNICEF-a.

Nakon sveobuhvatne analize stanja, ocijenile su da je zakonodavni okvir u ovoj oblasti dobar, postoje strukture za praćenje stanja dječjih prava i jasna svijest da je za praćenje stanja odgovorna država, Vlada, nezavisna institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, drugi državni organi i aktivan nevladin sektor.

S druge strane, ocijenjeno je da:

- sistem za praćenje stanja dječjih prava još uvijek ne funkcioniše u punom kapacitetu u smislu relevantnosti, djelotvornosti, efikasnosti, održivosti i koordinacije,
- postoje ograničenja koja potiču iz smanjene spoznaje pojedinih aktera o njihovoj obavezi u praćenju stanja,

- proširenje mandata Zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta na oblasti socijalne zaštite i mladih može dovesti do slabljenja njene uloge u zaštiti prava djeteta,

- evidentna je nedovoljna efikasnost Savjeta za prava djeteta,

- neophodno je poboljšanje saradnje sa civilnim društvom i institucijama na lokalnom nivou,

- postoje ograničeni finansijski i ljudski resursi za praćenje stanja dječjih prava i

- prikupljanje podataka je najčešće samo statističke, a ne kvalitativne prirode.

Učesnicima Radionice su predstavljene četiri ključne preporuke koje se odnose na Savjet za prava djeteta, skupštinske odbore, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i prikupljanje podataka.

Smatraju da treba izvršiti reformu institucionalne strukture Savjeta za prava djeteta pripajanjem istog Kabinetu potpredsjednika Vlade. Savjetom treba da predsjedava potpredsjednik Vlade i da u njegovom sastavu budu predstavnici svih resornih ministarstava koja se bave dječjim pitanjima. Savjet bi trebalo da ima svoj Sekretarijat od četiri državna službenika, a u saradnji sa građanskim društvom, treba angažovati i petog člana Sekretarijata privremeno raspoređenog iz NVO koja se bavi dječjim pitanjima, po sistemu rotacije. Takođe, Vlada treba da pripremi novi Nacionalni plan akcije za djecu koji će sadržati i procjenu troškova. Potrebno je razmotriti mogućnost osnivanja „lokalnih savjeta za prava djeteta" u svakoj opštini koji bi preslikali ulogu nacionalnog Savjeta za prava djeteta.

U vezi sa skupštinskim odborima, evaluatorice je interesovalo da li odbori dobijaju sve informacije koje su im potrebne za rad, da li mogu da koriste sva zakonska i poslovnička ovlašćenja i da li su im podaci i informacije kojima raspolažu dovoljni za kvalitetno praćenje dječjih prava.

Kada je riječ o instituciji Zaštitnika, mišljenja su da se treba zalagati za imenovanje zamjenika Zaštitnika čiji bi se rad fokusirao samo na prava djeteta, razviti radne protokole za poboljšanje procesa istraživanja pojedinačnih pritužbi, skratiti trajanje postupka po pritužbama

za kršenje prava djeteta i nastaviti aktivnosti na podizanju nivoa svijesti o pravima djeteta i ulozi Ombudsmana u tome.

Ocijenjeno je da su podaci o djeci nedovoljno razvrstani po polu, starosti, nacionalnosti, invaliditetu, geografskoj lokaciji ili drugom statusu koji bi omogućio efikasno praćenje stanja dječjih prava marginalizovanih i ranjivih grupa djece. Iako zainteresovane strane razumiju potrebu prikupljanja podataka, postoji jaz u razumijevanju zašto se prikupljaju i kako se mogu koristiti.

U diskusiji su učestvovali: Merima Baković, savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore za pravna pitanja, Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, socijalnu zaštitu i mlade, Jelena Gluščević, programska menadžerka u NVO „Centar za prava djeteta“, dr Halil Duković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, Karolin Hamilton, ekspertkinja za prava djeteta, dr Suad Numanović, predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Ibrahim Smailović, generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, Vukica Jelić, državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Dijana Popović Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva i Osama Makavi Kogali, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

Učesnici su zahvalili Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori na pomoći i podršci u afirmaciji i zaštiti prava djeteta, a pripremljeni Nacrt izvještaja ocijenili značajnim za planiranje daljih aktivnosti u ovoj oblasti. Saglasni su da je u narednom periodu potrebno unaprijediti i produbiti međusektorsku saradnju i iskoristiti resurse kojima raspolažemo.

Savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore za pravna pitanja Merima Baković smatra da postoji određeno nerazumijevanje nadležnosti Kabineta predsjednika Vlade i rada Savjeta za prava djeteta. Posjetila je da se na nekoliko mjesta u Nacrtu izvještaja navodi da je Savjet za prava djeteta nekada bio u Kabinetu predsjednika Vlade, što nije tačno. Jedino je u periodu od 2003. do 2005. godine u okviru Kabineta potpredsjednika Vlade funkcionisala Komisija za izradu Nacionalnog plana akcije za djecu, a od 2007. kada je osnovan Savjet za prava djeteta njime je predsjedavao ministar zdravlja, dok od 2009. godine istim predsjedava ministar rada i socijalnog staranja. Naglasila je da Savjet nije formiran Rješenjem ministra rada i socijalnog staranja, već Odlukom Vlade, čime je Vlada dala mandat resornom ministru da koordinira ovim procesom zajedno sa ostalim ministrima uključenim u rad Savjeta.

Nije protiv institucionalne reforme samog Savjeta i predloga da na njegovom čelu bude potpredsjednik Vlade, ali smatra da se preporuka mora konkretizovati jasnim razlozima zbog kojih dosadašnja koordinacija Savjetom od strane ministra rada i socijalnog staranja nije dobra. Mišljenja je da u Nacrtu izvještaja postoje pojedini oštriji zaključci. Navodi se da postoje slabe linije odgovornosti između Savjeta za prava djeteta i Kabineta predsjednika Vlade u praćenju stanja dječjih prava. Baković smatra da stanje nije takvo i da nadležnosti Kabineta predsjednika Vlade nijesu usmjerene na ovu oblast. Takođe, istakla je da Kabinet predsjednika Vlade ne može vršiti nadzor nad radom resornih ministara, jer su ministri članovi Vlade i za svoj rad isključivo odgovaraju predsjedniku Vlade i samoj Vladi. Baković je saglasna da treba stvoriti sveobuhvatnu bazu podataka, jer nam je za planiranje svih aktivnosti neophodna kvalitetna i detaljna statistika.

Snežana Mijušković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta, socijalnu zaštitu i mlade je iskazala zadovoljstvo time što su u Nacrtu izvještaja sadržani brojni nalazi na koje je institucija Zaštitnika ukazala u Alternativnom izvještaju dostavljenom Komitetu UN za prava djeteta. Pojasnila je da je riječ o preporukama koje se odnose na kadrovsku osposobljenost, međuresorsku saradnju i budžetiranje programa za djecu. I sami su prepoznali da politike koje se tiču prava djece nigdje nijesu finansijski prepoznate i iskazane, pa će preporuka sadržana u Nacrtu izvještaja biti značajna za planiranje budućih aktivnosti.

Saopštila je da institucija Zaštitnika u 2016. godini akreditovana od strane Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava i da je dobila „B status“, jer su u tom periodu bili pooštreni kriterijumi. Činjenica je da nemaju petogodišnju strategiju, ali su preduzeli određene aktivnosti kako bi je pripremili. Do proširenja mandata zamjenice Zaštitnika za prava djeteta došlo je prije par godina po uzoru na slične institucije, prvenstveno na instituciju Ombudsmana u Sloveniji. Trenutno rade na proširenju Sektora koji se bavi zaštitom djece. Naglasila je da u instituciji Zaštitnika postoje jasne procedure i pravila po kojima postupaju, ali su otvoreni i za njihovo revidiranje kako bi se propisao jasniji način rada. Obavijestila je da je od ove godine u instituciji Zaštitnika u funkciji nova baza putem koje se evidentiraju sve aktivnosti.

U vezi sa ispunjenjem preporuka Zaštitnika, saopštila je da je činjenica da preporuke Zaštitnika nemaju obavezujuću snagu kao sudske odluke, ali su takođe zakonom obavezujuće, jer se uvijek prepoznaje organ koji treba da ih ispoštuje. Ukoliko preporuka nije ispoštovana, Zaštitnik ima mogućnost da obavijesti javnost, neposredno nadležan viši organ vlasti ili Skupštinu kojoj podnosi redovne godišnje Izvještaje o radu. Naglasila je i da se sve preporuke Zaštitnika objavljuju na web sajtu Institucije, a o njima često izvještavaju i mediji. Za realizaciju određenih preporuka potrebne su sistemske promjene i duži vremenski period, jer zahtijevaju donošenje strateških dokumenata i značajnija finansijska sredstva.

Kada je riječ o finansijskim sredstvima neophodnim za rad Institucije, saopštila je da nastoje određeni dio sredstava obezbijediti iz donacija, a članovi skupštinskog Odbora za ljudska prava i slobode, sa kojim Zaštitnik ima kvalitetnu saradnju, imaju razumijevanja prilikom razmatranja predloga zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitniku i daju im punu podršku.

Institucija Zaštitnika posebnu pažnju poklanja promociji i često su prisutni u brojnim gradovima širom Crne Gore, kako u okviru Dana Zaštitnika, tako i putem obilazaka ustanova koje se bave djecom. Početkom ove godine izabrali su nove članove Mreže Zlatnih savjetnika Zaštitnika. Koriste i društvene mreže kako bi bili što bliži djeci. Podržavaju predlog za formiranje određenih mreža koje bi doprinijele boljoj promociji prava djeteta na lokalnom nivou i smatraju da bi trebalo unaprijediti funkcionisanje lokalnih đačkih parlamenata.

Ekspertkinja Karolin Hamilton koja je bila pravna savjetnica Ombudsmana u Velikoj Britaniji je prokomentarisala da je svjesna koliko je komplikovan posao koji se odnosi na realizaciju preporuka Ombudsmana.

Jelena Gluščević, programska menadžerka u NVO „Centar za prava djeteta“ je saopštila da su još 2003. godine prvi počeli izradu izvještaja o pravima djeteta u Crnoj Gori i od samog početka su uključivali djecu u ovaj proces. Prvi su pokrenuli i zasjedanje Dječjeg parlamenta u Skupštini Crne Gore, što predstavlja dobar model učešća djece. Rezultati i efekti Dječjeg parlamenta bi trebalo da budu vidljiviji i bolji. Podsjetila je na Inicijativu, ranije upućenu predsjedniku Skupštine Crne Gore kojom su predlagali da se u Skupštini formira pododbor za prava djeteta. Navela je da su tada, uz pomoć UNICEF-a, razvili model uključivanja djece iz svih gradova Crne Gore i da im je UNICEF pomogao u uspostavljanju lokalnih dječjih parlamenata. Smatra da treba uspostaviti efikasnije mehanizme praćenja stanja dječjih prava, a posebnu pažnju posvetiti finansijskom dijelu, jer ne može da shvati da za određene zakone i strategije nijesu potrebna finansijska sredstva.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je iskazao zadovoljstvo ocjenom da je zakonodavni okvir u oblasti prava djeteta dobar. Predstavio je način rada Odbora, naglašavajući multisektorski pristup i kvalitetnu saradnju sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama i nevladinim sektorom. Ukazao je da Odbor koristi mogućnosti utvrđene Poslovnikom Skupštine Crne Gore u nadgledanju stanja dječjih prava. Pored razmatranja izvještaja koje nadležni organi dostavljaju Skupštini i ovom Odboru u skladu sa zakonom, razmatranja informacija koje

nadležni organi dostavljaju na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, organizovanja kontrolnih i konsultativnih saslušanja, ovo radno tijelo je prepoznato po aktivnostima koje realizuje izvan zgrade Skupštine. Informisao je o organizovanju javnih tribina i posjeta brojnim ustanovama zatvorenog tipa, kao i institucijama u kojima borave djeca. Izdvojio je posjete Odbora Maloj grupnoj kući u Bijelom Polju, Zavodu „Komanski most“ i Dječijem domu „Mladost“ u Bijeloj. Zahvaljujući takvim aktivnostima i stalnom monitoringu Odbor je, u saradnji sa nadležnim subjektima, značajno doprinio unapređenju stanja ljudskih prava. Naglasio je da povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Skupština Crne Gore, na predlog Odbora za ljudska prava i slobode, donosi zaključke koji sadrže ocjene stanja i preporuke za njegovo unapređenje. Istakao je da Odbor kontinuirano prati stepen realizacije donesenih Zaključaka. Takođe, Odbor je nastojao da doprinese jačanju nezavisnosti institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kojem je data sloboda u raspolaganju sredstvima opredijeljenim budžetom.

Osvrnuo se i na informacije koje skupštinski odbori dobijaju u svom radu, navodeći da Odbor kojim predsjedava posebnu pažnju poklanja analizi informacija sadržanih u godišnjim izvještajima nadležnih institucija i organa, izvještajima Evropske komisije o Crnoj Gori i podacima prikupljenim od nevladinih organizacija. Saopštio je da Odbor ima kvalitetnu saradnju sa svim subjektima, a sjednicama Odbora prisustvuju predstavnici NVO koja vrši monitoring nad radom Odbora. U Sekretarijatu Odbora rade samo dva službenika koji su veoma opterećeni poslom, ali predsjedniku i članovima Odbora pružaju kvalitetnu stručnu podršku u radu.

Kada je riječ o finansijskim sredstvima neophodnim za unapređenje stanja ljudskih prava, smatra da ih je važno pravilno koristiti i nastojati da se što veći broj aktivnosti kvalitetno realizuje u okviru raspoloživih materijalnih i kadrovskih kapaciteta.

Dr Halil Duković smatra da je u Nacrtu izvještaja posebnu pažnju trebalo posvetiti analizi načina na koji mediji izvještavaju o djeci. Naveo je primjer medijskog izvještavanja o vakcinaciji djece, što je doprinijelo stanju u kojem zbog medijskih dezinformacija značajan broj roditelja nije želio to da uradi, pa se zemlje u okruženju suočavaju sa epidemijom zaraznih bolesti. U Crnoj Gori su pokrenuti postupci protiv tih roditelja, ali šteta djeci je već napravljena. Da je država tada reagovala, bila bi optužena za gušenje slobode medija, a sada se svi suočavamo sa posledicama. Zaključio je da mediji oblikuju cjelokupnu javnost, značajno utiču i na prava djeteta, a njihova uloga u promociji prava djece je ključna.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Suad Numanović smatra da je praćenje stanja dječjih prava inspirativna tema i obaveza svakog, pa i crnogorskog društva. Ukazao je da u Crnoj Gori postoji institucionalna zaštita, kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou, s tim što posebnu pažnju treba posvetiti decentralizaciji zaštite dječjih prava. Dok u nekim opštinama postoji nedostatak vrtića, u drugima je nedovoljna zainteresovanost djece za pohađanje predškolskih ustanova. Što se tiče resursa potrebnih za monitoring dječjih prava, poslanik Numanović smatra da akcenat treba staviti na targetiranje raspoloživih sredstava kako bi se iskoristila na pravi način. Naveo je da Skupština Crne Gore ima jasnu viziju i da se Odbor za ljudska prava i slobode dominantno bavi zaštitom dječjih prava, ali postoji prostor za veće uključivanje ostalih odbora. Mišljenja je da svi akteri u procesu praćenja stanja dječjih prava moraju staviti veći akcenat na kvalitet analize prikupljenih podataka. Ukoliko postoji dobra međusektorska saradnja državnih institucija i ako skupštinski odbori imaju dobru povezanost sa državnim institucijama, tada su preporuke odbora nadležnim institucijama dovoljne za kontinuirano poboljšanje stanja u oblasti dječjih prava. Unapređenje dječjih prava je proces, a neka kršenja dječjih prava koja postoje u najrazvijenijim zemljama svijeta, u Crnoj Gori se ne mogu očekivati.

Generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde Ibrahim Smailović je ponosan na zaokruženi zakonodavni okvir za zaštitu prava djeteta

u Crnoj Gori. Podsjetio je na izmjene Porodičnog zakona iz 2015. godine kojima su definisani novi instituti za unapređenje i zaštitu prava djece, među kojima je zabrana tjelesnog kažnjavanja djece, o čemu treba pokrenuti široku promotivnu kampanju. Uveden je institut lica za podršku djetetu, kako bi se djeci pomoglo u samom postupku pred nadležnim organima. Povodom konstatacije da postoji nepovjerenje djece u rad institucija, Smailović, kao dugogodišnji sudija Osnovnog suda u Podgorici, smatra da bi primjerenije bilo konstatovati da treba raditi na afirmaciji upoznavanja djece sa njihovim pravima. Ni odrasle osobe ne žele uvijek da se obrate institucijama za zaštitu njihovih prava. Smatra da su institucije sudstva, tužilaštva i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u postupcima za zaštitu prava i interesa djece veoma efikasne, ali je važno da se na lokalnom nivou što više bavimo ovim pitanjima.

Državna sekretarka u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Vukica Jelić je pohvalila Nacrt izvještaja koji svima treba da koristi za unapređenje prava djece u Crnoj Gori. Vrijeme je da se više pažnje posveti implementaciji zakonodavnog okvira koji je usklađen sa međunarodnim standardima. Takođe, potrebni su nam kvalitetni i sveobuhvatni podaci koje bi mogli koristiti za analize i preduzimanje konkretnih aktivnosti. Saglasna je da treba razgovarati o potrebama reforme Savjeta za prava djeteta. Takođe, saglasna je sa preporukom za formiranje stručne službe Savjeta. Važno je i uključivanje akademske zajednice koja bi svojim znanjima doprinijela poboljšanju položaja djece u Crnoj Gori. Vjeruje da će Vlada biti spremna da obezbijedi dodatna finansijska sredstva za ove namjene, jer je jedan od njenih prioriteta unapređenje dječjih prava. Važno je raditi na unapređenju međusektorske saradnje i obezbjeđivanju integrisanih usluga, jer se jedino na taj način može doprinijeti daljem uspjehu u ovoj oblasti.

Dijana Popović Gavranović, načelnica Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva je saopštila da je njen posao da razgovara sa djecom i da im pomogne da ih čuju oni koji treba da ih čuju. 31 godinu radi sa djecom, od čega 28 godina u Centru za socijalni rad, a tri u Tužilaštvu. Samo jedanput je dijete samo odlučilo da joj se obrati i slučaj je dobro riješen. Puno je saradivala sa NVO, puno razgovarala sa djecom i zaključila da djeca nemaju povjerenja u odrasle, što je zabrinjava i na tome treba da radimo.

Osama Makavi Kogali smatra da je neophodno utvrditi model za poboljšanje funkcionalnosti Savjeta za prava djeteta, a Crna Gora treba da donese odluku gdje će on biti pozicioniran kako bi bio najdjelotvorniji. Ispunjenje obaveza i preporuka u oblasti prava djeteta, doprinijeće pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Obezbjeđivanje međusektorske saradnje je najteže za svaku vladu i sistem, ali je stvaranje takve horizontalne veze veoma važno. Potrebne su alatke, protokoli saradnje, zajedničke informacije i veze između sektora zdravstva, obrazovanje i socijalne zaštite djece kako bi se doprinijelo unapređenju stanja. Na samom kraju čestitao je Crnoj Gori na posvećenosti pravima djeteta i entuzijazmu svih subjekata koji se bave djecom.

Učesnici Radionice su izrazili očekivanje da će konkretni predlozi i sugestije biti pažljivo razmotreni od strane evaluatorke sistema nadgledanja dječjih prava u Crnoj Gori kako bi Izvještaj bio što kvalitetniji i sadržao informacije i preporuke koje bi trebalo da doprinesu razvoju kvalitetnih programa u oblasti praćenja dječjih prava.

Na samom kraju, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je zamolio da učesnici Radionice koji nijesu dostavili pisane komentare to urade u roku od 7 dana i da ih evaluatorke razmotre za 7 dana kako bi za dvije sedmice dokument bio završen.

Savjetnica predsjednika Vlade Crne Gore za pravna pitanja Merima Baković je zahvalila svim učesnicima na doprinosu i izrazila uvjerenje da će Vlada Crne Gore i sve ostale institucije izabrati najbolje modele realizacije preporuka čime će se doprinijeti unapređenju dječjih prava u Crnoj Gori.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković